כיתה ח' | ספרות | שיעור 4 מתוך 4 | 45 דק'

ממלכתי וחמ"ד: מתאים לכיתה ח'. היצירות הנלמדות משתנות בין הזרמים ובין בתי הספר; בדקו את רשימת היצירות של בית הספר ושל הפיקוח בזרם שלכם.

כותבים על הסיפור: משימת כתיבה ומחוון

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יכתבו פסקה פרשנית מנומקת: טענה, ראיות מהסיפור, הסבר וסיכום
- התלמידים ישלבו בכתיבה מושגים שלמדו: מספר בגוף ראשון, אירוניה, האנשה, סמל
- התלמידים יבדקו את הכתיבה שלהם לפי מחוון ויתקנו טיוטה

🧪 פתיחה חלופית: ניסוי מחשבתי

אפשר לפתוח בה במקום הפתיחה שבמהלך השיעור, או לצידה.

מה היה קורה אם את אותו סיפור היה מספר אבא, ולא יואבי? מה היינו יודעים, ומה היה נעלם? אוספים תשובות על הלוח. זו הכנה טובה למשימה (ב), שבה כותבים מנקודת מבט של דמות.

📖 הסבר למורה

השיעור מסכם את היחידה בכתיבה. התלמידים בוחרים אחת משתי משימות: (א) כתיבה פרשנית: "מה למד יואבי בסוף הסיפור, והאם התוכנית של אבא הצליחה?" או (ב) כתיבה יוצרת: מכתב מיואבי לפסחזון, או הבוקר שאחרי, מנקודת המבט של אבא. גם במשימה היוצרת התלמידים צריכים להישען על פרטים מהסיפור. בתחילת השיעור מציגים מבנה של פסקה פרשנית ומחוון ברור, כך שכל תלמיד יודע מראש לפי מה ייבדק. אורך מומלץ: 120-180 מילים.

📚 הטקסט

התלמידים כותבים כשהמקראה פתוחה לפניהם. ציטוט ראיה מהסיפור: משפט קצר אחד בכל פעם, במירכאות.

את הסיפור המלא קוראים מתוך המקראה או ספר הלימוד שבכיתה. כאן אין את נוסח הסיפור (זכויות יוצרים), רק ציטוטים קצרים של כמה מילים, והפעילויות מפנות למקומות בטקסט.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: מקראה, דף המשימה עם המחוון, דפי טיוטה

1. פתיחה: חוזרים לפתקים משיעור 1 ("הסיפור הזה הוא על..."). מי שינה את דעתו? למה? (5 דקות)

2. הסבר: מבנה פסקה פרשנית (טענה, ראיה, הסבר, סיכום) עם דוגמה קצרה על הלוח; קריאה משותפת של המחוון. (8 דקות)
3. כתיבת טיוטה עצמאית: בחירת משימה (א) או (ב) וכתיבה. (20 דקות)
4. בדיקה בזוגות לפי המחוון: כל אחד מסמן לחברו נקודה חזקה אחת ודבר אחד לשפר. (7 דקות)
5. סיכום: שניים-שלושה תלמידים קוראים משפט פתיחה. הגשת הנוסח הסופי בשיעור הבא או בבית. (5 דקות)

💬 שאלות לניתוח

הבנה (מה כתוב בסיפור?)

1. מה הן שלוש התחנות המרכזיות בעלילה (התחלה, שיא, סוף)?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. איזו ראיה מהסיפור הכי חזקה לטענה שלך, ולמה?
2. איך המושגים שלמדנו (אירוניה, האנשה, סמל) עוזרים להסביר את הסוף?

הערכה (מה דעתי?)

1. אם הייתם עורכים של הסיפור: הייתם משנים את הסוף? נמקו.

🏁 סיכום השיעור

כל תלמיד ממלא בתחתית הטיוטה בדיקה עצמית לפי המחוון (✓ ליד כל סעיף שעמד בו), ומסמן דבר אחד לתקן בנוסח הסופי.

🎨 תוצר יצירתי עם קהל (אפשרות נוספת)

במקום משימה (ב), או כהעשרה, כל תלמיד בוחר תוצר אחד שמיועד לקהל אמיתי: הכיתה המקבילה, לוח הכיתה או ערב הורים.

1. **עטיפה אחורית לספר:** 60-80 מילים שגורמות לקורא בכיתה ז' לרצות לקרוא את הסיפור, בלי לגלות את הסוף, ומשפט אחד: "הסיפור מתאים למי ש..."
2. **כתבה חדשותית מתוך הסיפור:** ידיעה קצרה בעיתון השכונה על חזיר-קופה שנעלם באמצע הלילה. כותרת, כותרת משנה, ו"עדות" של שכן אחד. העובדות חייבות להתאים לסיפור.
3. **מכתב בין דמויות:** מכתב מאמא לאבא, או מאבא ליואבי, שנכתב בבוקר שאחרי.

רפלקציה (3 שאלות, בכתב): (1) מה היה הכי קשה בעבודה, ואיך התמודדתי? (2) מה בחרתי לא לגלות לקהל, ולמה? (3) מה הקהל צריך לדעת על הסיפור כדי להבין את התוצר שלי?

הערכה קצרה: נאמנות לסיפור (40), התאמה לקהל ולסוגה (30), ניסוח ולשון (20), רפלקציה (10).

❓ חוזרים לשאלה הגדולה

בסיום היחידה חוזרים לשאלה מהשיעור הראשון: **האם אפשר לחנך ילד לערך בעזרת כסף ופרס, ומה קורה כשהילד לומד ערך אחר מזה שרצו ללמד אותו?**

1. כל תלמיד מקבל בחזרה את הפתק "הסיפור הזה הוא על..." משיעור 1.
2. כותב 2-3 משפטים שעונים על השאלה הגדולה, עם הוכחה אחת מהסיפור.
3. "קו עמדה": מסמנים על הלוח סולם 1-10 (1 = אי אפשר לחנך בכסף, 10 = אפשר בהחלט), וכל תלמיד מסמן את מקומו ומסביר במשפט. האם הדעה השתנתה מאז שיעור 1?

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק שתי שורות:

1. דבר אחד שלמדתי היום: _____
2. שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

טיפ: בשיעור האחרון, השורה השנייה יכולה להיות שאלה שהייתם רוצים לשאול את אתגר קרת.

💡 הערות למורה

אפשר לתת את המשימה כמטלת הערכה מסכמת ליחידה. מחוון מלא ל-100 נקודות נמצא בעמוד השני של דף העבודה. למתקשים: לתת "פתיחי משפטים" (לדעתי... / ראיה לכך היא... / משפט זה מראה ש... / לסיכום...). למתקדמים: לבקש להתייחס גם לעמדה הנגדית בפסקה.

📝 בדף העבודה

משימת כתיבה: "לשבור את החזיר": 4 משימות, ומחוון מלא לכתיבה בעמוד השני.

חדש: ★ שאלת אתגר לתלמידים חזקים בסוף הדף, וגרסה עם תמיכה (מחסן מילים, משפטי פתיחה, פחות שאלות, ומחוון משלה) לתלמידים שזקוקים לעזרה. בסוף כל דף: כרטיס יציאה.

מקורות

- אתגר קרת, "לשבור את החזיר" (סיפור קצר). קוראים מתוך המקראה או ספר הלימוד שבכיתה.

מחוון לכתיבה: משימת כתיבה: "לשבור את החזיר"

1. מחוון למשימה (א), כתיבה פרשנית (100 נק'):
2. טענה (20): טענה ברורה שעונה על שני חלקי השאלה (מה למד יואבי + האם התוכנית הצליחה). 20 = ברורה ומלאה; 10 = חלקית; 0 = אין טענה.
3. ראיות מהסיפור (30): לפחות שתי ראיות מדויקות מהטקסט (ציטוט קצר או תיאור נאמן). 30 = שתיים מדויקות ורלוונטיות; 15 = אחת, או ראיות כלליות; 0 = אין.
4. הסבר ופרשנות (25): מסביר איך כל ראיה תומכת בטענה, ומשתמש נכון במושג ספרותי אחד לפחות (אירוניה, האנשה, סמל, מספר בגוף ראשון). 25 = הסבר עמוק עם מושג; 12 = הסבר שטחי או בלי מושג; 0 = רק סיכום עלילה.
5. מבנה (15): פתיחה, גוף וסיכום; מילות קישור (כי, לכן, לעומת זאת). 15 / 8 / 0.
6. לשון (10): כתיב, פיסוק ותחביר תקינים. 10 = כמעט בלי שגיאות; 5 = שגיאות שלא מפריעות להבנה; 0 = מפריעות.
7. תשובה לדוגמה (תמצית): יואבי למד שיש דברים יקרים מכסף. אבא רצה שהחזיר יהיה כלי לחיסכון, אבל יואבי נתן לו שם, דיבר אליו, ובסוף סירב לשבור אותו והציל אותו בלילה בשדה הקוצים. זו אירוניה: אבא אפילו מתגאה ש"פיתח אצל הילד מודעות", אבל התוכנית שנועדה ללמד את ערך הכסף לימדה ערך אחר, נאמנות ואהבה. לכן התוכנית נכשלה במטרתה המקורית, אף שיואבי באמת למד "להעריך דברים", רק לא את מה שאבא התכוון.
8. מחוון למשימה (ב), כתיבה יוצרת (100 נק'): נאמנות לסיפור ולדמויות (30): הדמויות מתנהגות ומדברות כמו בסיפור, לפחות שלושה פרטים מהסיפור. קול ונקודת מבט (25): הכתיבה נשמעת כמו הדמות שבחרו (ילד / אבא). רגש ומשמעות (20): הטקסט מבטא את מה שהסיפור מעורר (אהבה, אובדן, כעס, הבנה). מבנה (15): פתיחה, אמצע וסוף, או מבנה של מכתב. לשון (10).
9. שאלה 4 (בדיקה עצמית): לא נבדקת לציון; משמשת לשיחה עם התלמיד על הנוסח הסופי.
10. ★ אתגר (לא חובה, לא נכלל ב-100 הנקודות): פסקה טובה מציגה את העמדה הנגדית בהגינות, עונה לה עם ראיה מהסיפור, וחוזרת לטענה של הכותב.